

BOSNA I HERCEGOVINA
Ministarstvo komunikacija i prometa
Direkcija za civilno zrakoplovstvo

**A
E
D
H
B**

**PRAVILNIK O SLUŽBI PRIHVATA I
OTPREME ZRAKOPLOVA, PUTNIKA I
STVARI NA AERODROMU**

BHDCA

Datum: 29. maj 2007.g.
Referentni broj: 02-02-2-469-1/07
Jezik: bosanski

Na osnovu člana 16. i člana 61. stav 1. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02), člana 6. stav 1. i člana 14. Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 2/04), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK

O SLUŽBI PRIHVATA I OTPREME ZRAKOPLOVA, PUTNIKA I STVARI NA AERODROMU

DIO PRVI - UVODNE NAPOMENE

Član 1.

(Predmet)

Ovim Pravilnikom propisuju se poslovi, tehnički i drugi uvjeti za vršenje poslova prihvata i otpreme zrakoplova, putnika, stvari, robe i pošte, kao i način obavljanja poslova službe prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari (u daljnjem otpreme) sa stanovišta sigurnosti i redovnosti zračne plovidbe

Član 2.

(Pojmovi)

Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovom Pravilniku imaju sljedeće značenje:

- a) *Zračna luka*, je aerodrom ili dio aerodroma osposobljen i otvoren za javni zračni promet.
- b) *Platforma*, je dio aerodroma određen za prihvata i otpremu zrakoplova, putnika i stvari, snabdijevanje zrakoplova gorivom i mazivom, parkiranje, boravak i održavanje zrakoplova koji ne ometaju obavljanje prometa na aerodromu.
- c) *Operator aerodroma*, je imalac potvrde za korištenje aerodroma.
- d) *Preduzeće za aerodromske usluge*, u smislu ovoga Pravilnika, podrazumijeva operatora aerodroma koji djelimično ili potpuno obavlja poslove prihvata i otpreme, odnosno podrazumijeva druge ovlaštene organizacije i preduzeća koji ove poslove obavljaju djelimično ili potpuno po ugovoru ili za sopstvene potrebe.
- e) *Prihvata i otprema*, obuhvata propisane radnje, mjere i postupke koje preduzimaju i sprovode određene službe na aerodromu radi obezbijedenja uvjeta za siguran dolazak, boravak i odlazak sa zračne luke zrakoplova, putnika i stvari.
- f) *Nosilac prava raspolaganja zrakoplovom*, je pravna ili fizička osoba koja na osnovu raspoložive i odobrene dokumentacije o zrakoplovu odlučuje o njegovoj upotrebi i korištenju.
- g) *Avioprijevoznik*, je preduzeće u zračnom prometu koje obavlja javni prijevoz putnika i stvari.

Član 3.

(Opći uvjeti za obavljanje poslova prihvata i otpreme)

- (1) Za sigurno, redovno i uredno odvijanje zračnog prometa, preduzeće koje organizira službu prihvata i otpreme dužno je da obezbijedi dovoljan broj stručnog osoblja za obavljanje poslova prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari, što treba biti usklađeno sa obimom i vrstom prometa na zračnoj luci u satu sa najopterećenijim prometom - vršnim satom.
- (2) Preduzeće koje organizira službu prihvata i otpreme dužno je obezbijediti potreban broj i vrstu adekvatne opreme za obavljanje poslova prihvata i opreme koja treba biti usklađena sa zahtjevanim nivoom operacija, tipovima zrakoplova i vršnim satom.

(3) Procedure i postupci svih učesnika u prihvatu i otpremi zrakoplova, putnika i stvari trebaju biti propisane, a osoblje stručno osposobljeno za sve redovne i vanredne situacije kako ne bi dolazilo do narušavanja redovnog i sigurnog odvijanja zračnog prometa.

(4) Aktivnosti u poslovima između svih učesnika trebaju biti strogo koordinirane i profesionalne.

(5) Uvjeti rada trebaju biti prilagođeni operativnim zahtjevima i svim vremenskim i klimatološkim uvjetima odvijanja zračnih operacija na zračnoj luci.

DIO DRUGI - POSLOVI, STRUČNO OSOBLJE I NAČIN OBAVLJANJA POSLOVA PRIHVATA I OTPREME VAZDUHOPLOVA, PUTNIKA I STVARI

Član 4.

(Poslovi službe prihvata i otpreme)

Poslovi prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari od značaja za sigurnost, redovnost i urednost zračne plovidbe koje obavlja služba prihvata i otpreme obuhvataju;

- a) vođenje, parkiranje i startovanje zrakoplova na platformi;
- b) stavljanje podmetača za točkove zrakoplova, osigurača stajnog trapa, podupirača repa zrakoplova, osigurača kontrolnih površina, poklopca za usisnike i prekrivača za motore i otvore izduvnih cijevi;
- c) snabdijevanje zrakoplova električnom energijom, toplim zrakom, pitkom vodom, hranom i balastom;
- d) čišćenje kabine i servisiranje toaleta;
- e) vuču zrakoplova;
- f) prijem i registraciju putnika i putničke prtljage;
- g) prijem, sortiranje i izdavanje putničke prtljage, robe i pošte;
- h) ukrcavanje i iskrcavanje putnika kroz postavljanje avio mostova ili stepenica, prijevoz i vođenje putnika;
- i) utovar i istovar stvari (rukovanje opremom za utovar i istovar, prijevoz stvari od i do zrakoplova, manipulacija, obezbijedenje i vezivanje tereta);
- j) izrada liste opterećenja i balansnog dijagrama kao i rasporeda tereta u zrakoplovu;
- k) izrada ostalih dokumenata neophodnih za let (instrukcija, putničkog i cargo manifesta, generalne deklaracije, ramp liste i druge potrebne dokumentacije);
- l) prijem i slanje neophodnih poruka o kretanju i opterećenju zrakoplova, kategorijama putnika, vrstama tereta i poruka o svim ostalim potrebnim podacima;
- m) procesuiranje i briga o posebnim vrstama putnika (VIP, WCHR, UM, business i ostalim posebnim vrstama putnika);
- n) informiranje putnika o prometu na zračnoj luci;
- o) traganje za izgubljenim prtljagom i briga o nađenoj prtljazi;
- p) organizovanje i koordiniranje rada na opsluživanju zrakoplova, putnika i stvari;
- q) čišćenje zrakoplova od naslaga snijega i leda, odleđivanje i zaštita od zaleđivanja;

-
- r) izdavanje obavještenja (NOTAM, SNOWTAM) o stanju površina, opreme i uređaja koji su u funkciji prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari;
 - s) mjerenje koeficijenta trenja-kočenja na manevarskim površinama;
 - t) manipulacija sa posebnim vrstama tereta (opasne materije, lahko kvarljive materije, HUM i drugim posebnim vrstama tereta)

Član 5.

(Poslovi ostalih službi u prihvatu i otpremi)

(1) Poslovi prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari od značaja za sigurnost, redovnost i urednost zračne plovidbe koje obavlja operator aerodroma ili angažirana druga preduzeća za pružanje usluga po posebnom ugovoru su:

- a) služba za snabdijevanje zrakoplova gorivom i mazivom;
- b) spasilačko-vatrogasna služba, koja obavlja spasilačko-vatrogasno obezbijedenje kroz protivpožarnu zaštitu zrakoplova i aerodroma;
- c) medicinska služba, koja obavlja pružanje prve pomoći;
- d) služba za održavanje manevarskih površina, koja obavlja preglede, popravke i čišćenje manevarskih i ostalih površina od stranih objekata i naslaga snijega i leda;
- e) služba sigurnosti, koja obavlja poslove sigurnosnog obezbijedenja objekata i kontradiverzionu zaštitu kroz tehnički pregled putnika i prtljaga;
- f) drugi poslovi od značaja za sigurno i uredno obavljanje zračnog prometa.

(2) Poslovi prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari koje obavljaju ostali učesnici na zračnoj luci:

- a) služba kontrole letenja, koja obavlja vođenje zrakoplova;
- b) državna granična služba, koja obavlja pasošku kontrolu i pregled putnika i stvari;
- c) carinska služba, koja obavlja carinske poslove;
- d) predstavnici avioprijevoznika, koji obavljaju koordinaciju poslova i superviziju.

Član 6.

(Stručno osoblje za prihvata i otpremu)

(1) Stručno osoblje koje obavlja poslove prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari od značaja za sigurnost zračne plovidbe člana 4. i tačke a) i b) stava (1) člana 5. mora ispunjavati propisane uvjete stručne spreme, radnog iskustva, zdravstvene sposobnosti i položiti ispit prema Programu stručnog osposobljavanja za sticanje potvrde o obučenosti za rad na ovim poslovima.

(2) Stručno osposobljavanje osoblja provodi se u Centru za obuku na aerodromu ili drugoj organizaciji, koji ispunjavaju propisane uvjete za rad i imaju odobrenje za rad izdato od Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BHDCA).

(3) Stručno osposobljavanje osoblja čiji poslovi nisu direktno uključeni u poslove prihvata i otpreme, organizira i provodi operator aerodroma, prema sopstvenom planu i potrebama. Programi i planovi za ova osposobljavanja moraju biti izrađeni i odobreni.

Član 7.

(Način obavljanja poslova prihvata i otpreme)

- (1) Sve osobe koje obavljaju poslove prihvata i otpreme dužne su odgovorno izvršavati svoje dužnosti i poštovati radne naredbe izdate od strane nadređenih.
- (2) Poslovi prihvata i otpreme se moraju izvršavati u skladu sa propisanim i odobrenim postupcima i procedurama prema:
 - a) Priručniku za aerodrom (Aerodrome Manual), koga izrađuje operator aerodroma;
 - b) Priručniku za zemaljsko opsluživanje (Ground Operations Manual), koga izrađuje operator aerodroma
 - c) Priručniku za opsluživanje aviona (Aircraft Handling Manual), koga izrađuje avioprijevoznik;
 - d) drugim odobrenim uputstvima, instrukcijama i naredbama.
- (3) Poslovi službi iz stava (1) i (2) člana 5. obavljaju se po posebnim pravilnicama;
- (4) Svakoj osobi koja je pod uticajem alkohola, opojnih ili drugih droga ili ako je koristila lijek koji može uticati na ugrožavanje sigurnosti zračne plovidbe nije dozvoljeno obavljanje poslova prihvata i otpreme.
- (5) Nijedna osoba ne smije obavljati poslove prihvata i otpreme, ako pati od posljedica bolesti ili zamora ili je iz nekog sličnog razloga nesposobna da svoje dužnosti obavlja na siguran način.

DIO TREĆI - TEHNIČKI I DRUGI UVJETI ZA OBAVLJANJE POSLOVA PRIHVATA I OTPREME ZRAKOPLOVA, PUTNIKA I STVARI

Član 8.

(Oprema za prihvata i otpremu)

Radi sigurnog i urednog obavljanja prometa, operator aerodroma ili preduzeće koje organizira službu za prihvata i otpremu dužno je obezbijediti potrebnu vrstu i količinu opreme za obavljanje poslova prihvata i otpreme zavisno od mase i tipa zrakoplova koji se koriste na zračnoj luci, kao i od obima i vrste prometa na zračnoj luci u vršnom satu.

Član 9.

(Oprema za prihvata i otpremu zrakoplova težine do 5,7 tona)

Za obavljanje poslova prihvata i otpreme zrakoplova do 5,7 tona maksimalne mase u polijetanju, zavisno od tipa zrakoplova, na zračnoj luci mora biti obezbijedena sljedeća oprema:

- a) akumulatorske baterije od 24 V i 36 A;
- b) podmetači za točkove za prihvata i otpremu zrakoplova na platformi;
- c) ubetonirane alke ili blokovi betona, mase najmanje 50 kilograma, sa odgovarajućim konopcima jačine najmanje 300 kilograma nosivosti za vezivanje zrakoplova na platformi;
- d) kolica za bolesnike, invalide i stare i iznemogle osobe, nosivosti najmanje 100 kilograma;
- e) balast vreće, mase najmanje 15 kilograma.

Član 10.

(Oprema za prihvata i otpremu zrakoplova težine do 13 tona)

(1) Za obavljanje poslova prihvata i otpreme zrakoplova do 13 tona maksimalne mase u polijetanju, zavisno od tipa zrakoplova, na zračnoj luci mora biti obezbijedena oprema:

- a) akumulatorske baterije od 24 V i 36 A ili odgovarajući izvori električne energije;
- b) servisne stepenice visine do 3 metra;
- c) putničke stepenice odgovarajuće visine;
- d) uređaj ili odgovarajuća posuda za punjenje zrakoplova pitkom vodom, kapaciteta najmanje 100 litara, sa potrebnim crijevima i priključcima;
- e) uređaj ili odgovarajuća posuda za pražnjenje i ispiranje sanitarnih uređaja na zrakoplovu, sa rezervoarom za nečistu vodu od najmanje 100 litara i rezervoarom za vodu za ispiranje od najmanje 100 litara, sa potrebnim crijevima i priključcima;
- f) podmetači za točkove za prihvata i otpremu zrakoplova na platformi;
- g) boca azota i zraka pod pritiskom, sa potrebnim crijevima i priključcima;
- h) robno-prtljažna kolica, nosivosti najmanje 100 kilograma;
- i) vučno vozilo za vuču prihvatno-otpremnh sredstava;
- j) ubetonirane alke ili blokovi betona, mase najmanje 50 kilograma, sa odgovarajućim konopcima jačine najmanje 300 kilograma nosivosti za vezivanje zrakoplova na platformi;
- k) kolica za bolesnike, invalide i stare i iznemogle osobe, nosivosti najmanje 100 kilograma;
- l) balast vreće, mase do 20 kilograma;
- m) uređaj i oprema za odleđivanje zrakoplova.

(2) Na zračnoj luci na kojoj nema zamrzavanja u zimskim mjesecima, oprema navedena u tački m) stav (1) ovog člana nije potrebna.

Član 11.

(Oprema za prihvat i otpremu zrakoplova težine do 27 tona)

Za obavljanje poslova prihvata i otpreme zrakoplova do 27 tona maksimalne mase u polijetanju, na zračnoj luci mora biti obezbijedena oprema:

- a) generator istosmjerne struje ili odgovarajući transformator od 28 V i 1600 A;
- b) oprema za utovar robe u zrakoplov, odnosno istovar iz zrakoplova, nosivosti najmanje 200 kilograma;
- c) dizalica-viljuškar za prenos i utovar tereta u zrakoplov, odgovarajuće nosivosti i radne visine;
- d) servisne stepenice odgovarajuće visine;
- e) putničke stepenice odgovarajuće visine;
- f) dvoosovinska robno-prtljažna kolica, sa parking - kočnicama, nosivosti najmanje 200 kilograma;

-
- g) uređaj ili odgovarajuća posuda za punjenje zrakoplova pitkom vodom, kapaciteta najmanje 200 litara, sa potrebnim crijevima i priključcima;
 - h) uređaj ili odgovarajuća posuda za pražnjenje i ispiranje sanitarnih uređaja na zrakoplovu, sa rezervoarom za nečistu vodu od najmanje 100 litara, sa potrebnim crijevima i priključcima;
 - i) podmetači za točkove za prihvat i otpremu zrakoplova na platformi;
 - j) vučno vozilo za vuču prihvatno - otpremnih sredstava;
 - k) vučno vozilo za vuču zrakoplova do 27 tona;
 - l) ruda za vuču zrakoplova koji saobraćaju na zračnoj luci;
 - m) kolica za bolesnike, invalide, stare i iznemogle osobe, nosivosti najmanje 100 kilograma;
 - n) sredstva za čišćenje i odnošenje smeća iz zrakoplova;
 - o) boca azota i zraka pod pritiskom, sa potrebnim crijevima i priključcima;
 - p) uređaj i oprema za odleđivanje zrakoplova;
 - q) balast vreće, mase do 25 kilograma;
 - r) vaga za mjerenje tereta mase najmanje 100 kilograma.
- (2) Na zračnoj luci na kojoj nema zamrzavanja u zimskim mjesecima, oprema navedena u tački p), stav 1. ovog člana nije potrebna.

Član 12.

(Oprema za prihvat i otpremu zrakoplova težine do 72 tone)

- (1) Za obavljanje poslova prijaha i otpreme zrakoplova do 72 tone maksimalne mase u polijetanju, na zračnoj luci mora biti obezbijeđena oprema:
- a) generator istosmjerne struje od 28 V i 1600 A, odnosno 112 V i 1000 A,
 - b) generator naizmjenične struje 115/200 V i 400 Hz/75 KvA;
 - c) zračni starter sa radnim pritiskom od 32 do 50 PSI;
 - d) oprema za utovar robe u zrakoplov, odnosno istovar robe iz zrakoplova, nosivosti najmanje 200 kilograma;
 - e) dizalica viljuškar za prenos i utovar tereta u zrakoplov, odgovarajuće nosivosti i radne visine;
 - f) servisne stepenice odgovarajuće visine;
 - g) putničke stepenice odgovarajuće visine;
 - h) dvoosovinska robno-prtljažna kolica, sa parking-kočnicama, nosivosti najmanje 300 kilograma;
 - i) uređaj za punjenje zrakoplova pitkom vodom, od najmanje 500 litara, sa potrebnim crijevima i priključcima;
 - j) uređaj za pražnjenje i ispiranje sanitarnih uređaja na zrakoplovu, sa rezervoarom za nečistu vodu od najmanje 100 litara, sa potrebnim crijevima i priključcima;
 - k) podmetači za točkove za prihvat i otpremu zrakoplova na platformi;

-
- l) vučno vozilo za vuču zrakoplova nosivosti do 72 tone;
 - m) ruda za vuču zrakoplova koji saobraćaju na zračnoj luci;
 - n) vučno vozilo za vuču prihvatno-otpremnik sredstava;
 - o) sredstva za čišćenje i odnošenje smeća iz zrakoplova;
 - p) kolica za bolesnike, invalide i stare iznemogle osobe, nosivosti najmanje 100 kilograma;
 - q) boca azota i zrak pod pritiskom, sa potrebnim crijevima i priključcima;
 - r) uređaj i oprema za odleđivanje zrakoplova;
 - s) balast vreće, mase do 25 kilograma;
 - t) vozilo za vođenje zrakoplova (FOLLOW ME);
 - u) vaga za mjerenje mase tereta najmanje 500 kilograma, ili nagazna vaga.
- (2) Na zračnoj luci na kojoj nema zamrzavanja u zimskim mjesecima oprema navedena u tački r), stav (1) ovog člana nije potrebna.

Član 13.

(Oprema za prihvat i otpremu zrakoplova težine preko 72 tone)

Za obavljanje poslova prihvata i otpreme zrakoplova preko 72 tone maksimalne mase u polijetanju, na zračnoj luci, pored opreme iz člana 8. ovog Pravilnika, mora biti obezbijedena i dopunska oprema:

- a) generator naizmjenične struje od 115/200 V i 400 Hz/100 KvA;
- b) zračni starter, sa radnim pritiskom od 32 PSI, sa jednim izvodom;
- c) putničke stepenice odgovarajuće visine;
- d) vučno vozilo za vuču zrakoplova preko 72 tone nosivosti;
- e) ruda za vuču zrakoplova koji saobraćaju na zračnoj luci;
- f) servisne stepenice odgovarajuće visine;
- g) utovarivač tereta, nosivosti najmanje 1000 kilograma.

Član 14.

(Dopunska oprema za širokotrupne zrakoplove)

Za obavljanje poslova prihvata i otpreme širokotrupnih zrakoplova potrebno je raspolagati istom opremom kao i za prihvat i otpremu zrakoplova težine preko 72 tone.

Član 15.

(Oprema za otvorenost zračne luke van predviđenog vremena)

Ako je propisom utvrđeno da zračna luka mora biti otvorena i van predviđenog vremena, radi sigurnosti zračne plovidbe, za obavljanje usluga u to vrijeme na zračnoj luci mora biti obezbijedena oprema prilagođena tipu i masi zrakoplova koji provodi operacije.

Član 16.

(Održavanje opreme)

- (1) Oprema za rad službe prihvata i otpreme mora uvijek biti ispravna i omogućavati siguran rad, dobru mobilnost i efikasnost u radu te uočljivost sredstava.
- (2) Oprema za rad službe prihvata i otpreme mora se redovno pregledati i održavati u skladu sa propisanim uputstvima za preglede i održavanje.
- (3) Rad sa neispravnom opremom u prihvatu i otpremi strogo se zabranjuje.

Član 17.

(Rukovanje opremom)

Opremom za rad službe prihvata i otpreme može rukovati samo osoba koje je stručno osposobljena za obavljanje poslova na tom sredstvu.

Član 18.

(Smještaj opreme)

- (1) Oprema za rad službe prihvata i otpreme mora biti smještena na određenom dijelu platforme ili na određenoj površini koja je neposredno vezana za platformu.
- (2) Na zračnoj luci treba biti obezbijeden zatvoren prostor, garaža ili hangar, za smještaj aerodromske opreme ili nastrešica radi njenog održavanja u stanju funkcionalne ispravnosti i zaštite, a naročito u nepovoljnim vremenskim uvjetima.

Član 19.

(Raspoređivanje opreme za vrijeme opsluživanja)

U vrijeme opsluživanja zrakoplova, aerodromska oprema mora biti raspoređena na osnovu utvrđenih procedura i uputstava avioprijevoznika za određeni tip zrakoplova.

DIO ČETVRTI - PRIHVAT I OTPREMA PUTNIKA I PRTLJAGA

Član 20.

(Rad šaltera za prijem putnika i prtljaga)

Aerodromski operator i prevoznik, ugovorom utvrđuju vrijeme rada šaltera za prijem putnika i prtljaga u skladu sa vremenom potrebnim za izvršenje svih poslova za ukrcavanje putnika i prtljaga u zrakoplov i obradu potrebnih dokumenata za let, da bi se ti poslovi obavili prije vremena planiranog za polijetanje.

Član 21.

(Kontrola i razvrstavanje putnika)

Prilikom prijema putnika moraju se poštovati zahtjevi avioprijevoznika o načinu razvrstavanja putnika po kategorijama.

Član 22.

(Mjerenje i označavanje prtljaga)

Služba prihvata i otpreme dužna je:

-
- a) izmjeriti prtljag;
 - b) staviti na prtljag ispravan prtljažni privezak;
 - c) obezbijediti da prtljag sadrži ime, prezime i adresu putnika;
 - d) primljeni prtljag uputiti u sortirnicu.

Član 23.

(Razvrstavanje transfernog prtljaga i robe)

Služba za prihvatanje i otpremu dužna je da omogući razvrstavanje transfernog prtljaga i robe u skladu sa carinskim zakonom, a podatke o masi i broju prtljaga i robe dostavi službi koja izračunava opterećenje i položaj težišta, odnosno prevoziocu.

Član 24.

(Prtljag koji se ne smije primiti)

- (1) Za prijevoz se ne smije primiti prtljag koji može da ugrozi sigurnost leta ili putnika ili koji nije upakovan u kofer ili sličnu ambalažu koja obezbjeđuje sigurnost stvari pri normalnom rukovanju i prijevozu.
- (2) Na šalteru za prijem putnika moraju se nalaziti obavještenja o tome koji prtljag ne može biti primljen za prijevoz, odnosno o uvjetima pod kojima se određen prtljag može primiti za prijevoz.

Član 25.

(Potvrda o primljenom prtljagu)

Po prijemu prtljaga za prijevoz, u putničku kartu se mora upisati broj i masa prtljaga, a putniku izdati odgovarajuća potvrda o predatom prtljagu.

Član 26.

(Postupak sa ručnim prtljagom)

Obavještenje o količini i dimenzijama ručnog prtljaga koje propisuju avioprijevoznici mora biti postavljeno u blizini šaltera za registraciju na vidnom mjestu.

Član 27.

(Kontrola karata i broja putnika za ukrcavanje)

Služba prihvatanja i otpreme dužna je vršiti kontrolu karata za ukrcavanje i da usaglasi i utvrdi broj putnika prije njihovog ukrcavanja u zrakoplov.

Član 28.

(Prijevoz putnika)

Aerodromski operator dužan je da obezbijedi autobuse za prijevoz putnika od pristanišne zgrade do zrakoplova ako ima više od pet pozicija za parkiranje zrakoplova, odnosno ako su pozicije postavljene u dva reda.

Član 29.

(Posebna vrsta putnika)

Aerodromski operator dužan je da obezbijedi potrebne uvjete za procesuiranje i brigu o posebnim vrstama putnika (značajne ličnosti, hendikepirani, stari, bolesni, djeca bez pratnje, majke sa djecom i drugi posebni putnici.)

DIO PETI - PRIHVAT I OTPREMA ROBE I POŠTE

Član 30.

(Vrijeme prijema robe i pošte za prijevoz)

Aerodromski operator i prevoznik, ugovorom utvrđuju do kog se vremena najkasnije može primiti roba i pošta za prijevoz u skladu sa vremenom potrebnim za izvršenje svih poslova u vezi sa ukrcavanjem robe i pošte u zrakoplov i robnom dokumentacijom, tako da se ti poslovi obave prije vremena planiranog za polijetanje.

Član 31.

(Mjerenje i obilježavanje robe prije ukrcavanja)

- (1) Roba natovarena na prtljažna kolica ili smještena u posebnu opremu za utovar (ULD oprema) mora biti izmjerena, prije ukrcavanja u zrakoplov, na nagaznoj, odnosno drugoj odgovarajućoj vagi.
- (2) Na zračnim lukama koje nisu opremljene nagaznom vagom mora se izmjeriti masa svakog pojedinačnog komada (koleta) robe.
- (3) Prtljažna kolica na koja je natovarena izmjerena roba moraju sadržati podatak o ukupnoj masi te robe.
- (4) Roba koja se ukrcava u zrakoplov mora biti obilježena odgovarajućim naljepnicama, odnosno privjescima, koji moraju da sadrže podatke o masi robe, destinaciji i broju leta, kao i ostale potrebne podatke.

Član 32.

(Utovar robe)

Utovar i raspored stvari u zrakoplovu moraju se izvršiti na osnovu uputstva za utovar, u skladu sa listom opterećenja zrakoplova.

Član 33.

(Utovar teških tereta)

Prilikom utovara teških tereta (HEA) u zrakoplov ne smije se prekoračiti maksimalno dozvoljeno opterećenje poda zrakoplova, kao i poda ostale opreme u slučaju utovara u kontejnere i palete.

Član 34.

(Obezbjedenje tereta)

- (1) Teret u zrakoplovu mora biti obezbijeden tako da se ne može pomicati i prevrtati.
- (2) Prevoznik je dužan da preduzeću koje vrši poslove prijvata i otpreme blagovremeno dostavi svu potrebnu opremu za obezbijedenje tereta u zrakoplovu.

Član 35.

(Oprema za rukovanje robom)

Aerodromski operator dužan je da obezbijedi odgovarajuću opremu za rukovanje robom do dozvoljene težine u zrakoplovu, osim opreme koja se već nalazi u zrakoplovu.

Član 36.

(Rukovanje opasnom vrstom tereta)

Manipuliranje sa opasnim vrstama tereta (opasne materije, lahko kvarljive materije, HUS) može obavljati samo osoblje koje je stručno obučeno za obavljanje ovih poslova i na mjestu koje je određeno za ove poslove.

DIO ŠESTI - VEZE I POSTUPCI ZA OBAVLJANJE POSLOVA PRIHVATA I OTPREME

Član 37.

(Veze između učesnika u prometu)

- (1) Veze između svih službi prihvata i otpreme i službi preduzeća i organa koji učestvuju u obavljanju prometa, kao što su operativne službe prevozioca, služba kontrole letenja, spasilačko-vatrogasna službe, službe hitne pomoći, državne granične službe i carinska služba, na zračnoj luci, kao i između zračnih luka, moraju omogućiti potpunu, tačnu i blagovremenu razmjenu informacija potrebnih za pripremu i izvršenje svih poslova prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari.
- (2) Veze iz stava 1. ovog člana obuhvataju: elektronske, radio i telefonske veze, koje moraju biti organizirane u skladu sa obimom i vrstom prometa na zračnoj luci.

Član 38.

(Priručnik za zemaljsko opsluživanje)

- (1) Aerodromski operator ili preduzeće koje organizira službu prihvata i otpreme dužno je da se pridržava propisanih i odobrenih procedura i postupaka za priхват i otpremu zrakoplova, putnika i stvari prema Priručniku za zemaljsko opsluživanje (GOM - Ground Handling Manual).
- (2) GOM izrađuje nosilac prava raspolaganja zrakoplovom za svaki tip zrakoplova kojim se obavlja promet i dostavlja aerodromskom operatoru.
- (3) Preduzeće iz stava 1. ovog člana utvrđuje operativne procedure koje moraju biti usaglašene sa postupcima o načinu obavljanja prihvata i otpreme zrakoplova, putnika i stvari.
- (4) Postupci u Priručniku za zemaljsko opsluživanje posebno treba da sadrže:
 - a) način opsluživanja zrakoplova na platformi prema tipu zrakoplova;
 - b) način obavještanja putnika;
 - c) prijem putnika i prtljaga;
 - d) određivanje ulaska, odnosno izlaska putnika iz zrakoplova;
 - e) postupak sa putnicima u tranzitu i u transferu;
 - f) dokumenta za prijevoz putnika i prtljaga;
 - g) način izrade liste opterećenja i uputstva za utovar;

-
- h) način prijema i otpreme robe i posebne robe;
 - i) vrste poruka.

Član 39.

(Ugovor o prijemu i otpremi)

Aerodromski operator i nosilac prava raspolaganja zrakoplovom, ugovorom utvrđuju poslove i vremenske norme za izvršavanje pojedinih operacija prijema i otpreme zrakoplova, putnika i stvari radi sigurnog, redovnog i urednog obavljanja prometa.

Član 40.

(Inspekcijski nadzor)

(1) Inspekcijski nadzor nad radom službe prijema i otpreme provode ovlašteni zrakoplovni inspektori BHDCA.

(2) Operator aerodroma dužan je inspektorima omogućiti neometan pristup svim prostorijama, opremi, sredstvima i dokumentaciji koja se odnosi na rad ove službe.

DIO SEDMI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 41.

(Operativne naredbe generalnog direktora BHDCA)

(1) Generalni direktor BHDCA može Operativnom naredbom ograničiti upotrebu ovoga Pravilnika ili odrediti posebne i dopunske uvjete u primjeni ovog Pravilnika, ukoliko to budu zahtijevale odredbe propisa BiH i entiteta, kao i ukoliko to bude proizlazilo iz zahtjeva regulative ICAO, IATA, JAR i drugi.

(2) Operativna naredba sadrži:

- a) razlog izdavanja;
- b) primjenjivost i dužinu trajanja;
- c) radnje i postupke koje treba preduzeti.

Član 42.

(Prestanak važenja ranije objavljenog Pravilnika)

Danom stupanja na snagu ovog Pravilnika prestaje da važi Pravilnik o službi prijema i otpreme vazduhoplova, putnika i stvari na vazduhoplovnom pristaništu ("Službeni list SFRJ", br. 66/87).

Član 43.

(Ostale obaveze)

(1) Aerodromski operatori i nosioci prava raspolaganja zrakoplovom kao i svi učesnici u prijemu i otpremi dužni su, u što kraćem roku, implementirati odredbe ovog Pravilnika u poslove prijema i otpreme zrakoplova, putnika i stvari.

(2) Za sve pojedinosti koje nisu utvrđene ovim Pravilnikom primjenjivat će se standardi i praksa IATA, ICAO, EASA i domaći regulatorni propisi koji se odnose na ovu oblast.

Član 44.

(Stupanje na snagu)

Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 02-02-2-469-1/07
29. maja 2007. godine
Sarajevo

Generalni direktor
Đorđe Ratkovića, s. r.